

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1988
FORFATTER:	Henning Ravnholt
TITEL:	Kolding – set udefra.
KORT RESUME:	Fra forfatterens barndom i Kolding 1922 – 31.

Kolding – set udefra

Af Henning Ravnholt

Jeg har kun haft mit hjem i Kolding i min skoletid – fra 1922 til 1931. Senere i livet har jeg tilbragt 35 år i udlandet – boet og arbejdet i 5 lande og rejst i 5 verdensdele.

Alt for sjældent har jeg besøgt Kolding, men jeg har hele livet følt mig stærkt knyttet til byen. Der har jeg min rod. Det var der, det hele begyndte.

Jeg har ikke oplevet de mange forandringer, bl.a. i form af omkørselsveje og en stadig om sig gribende urbanisering af omegnen, som byen senere har gennemgået. For mig suser vinden stadig i Brændkjærgårds popler, damperen Koldinghus sejler stadig til København, og der er marked på Kirketorvet med professor Labri og den enbenede, ordensbehængte soldat, der sang om »Skamlingsbanken, barndomshjemmet langt herfra«.

Jeg har set mine børn og børnebørn vokse op under forhold så forskellige som tænkeligt fra min opvækst – geografisk og økonomisk – og det har fået mig til at spørge mig selv, om alle de materielle goder og tekniske fremskridt, som senere generationer har nydt godt af, har givet dem en lykkeligere barndom end min. Svaret er et afgjort nej. Jeg tror, at en lille provinsby som Kolding var det bedste sted for en dreng at vokse op – især hvis han boede i byens udkant med let adgang til de meget smukke og afvekslende omgivelser.

Naturens skønhed spillede vel kun en mindre rolle for os skoledrenge. Det var andre ting, der talte til vor fantasi: Brændkjærgårds marker blev de stepper, hvor vi red usadlede heste mod hunnernes horder, Djævlekløften ved Dalby var vor uigennemtrængelige urskov

ved verdens ende, og bag den nye kirkegård led vi om vinteren usigelige kvaler af sult og forfrysninger på vore arktiske ekspeditioner tværs over Grønland.

Det var spændende, når der kom et sjældent flådebesøg. Jeg var ombord i alle krigsskibene, for jeg hjalp mejeriet med at levere proviant til kabysserne – og så fik jeg ovenikøbet penge for det.

Der kom skibe med lasten fuld af russerheste fra Randstaterne. De ankom halvvilde, blev drevet i flokke op til gården, og vi drenge fik lov til at vælge en af de tammeste og ride den til.

Fjorden med sit krystalklare vand var en uudtømmelig kilde til spændende oplevelser – ikke blot badeanstalten med mestersvømmeren Mejling – vore strejftog til Tved og Rebæk, dengang uberørt natur langt fra byen med et vidt udsyn. Og de små travle dampere gav løfter om rejser til fjerne lande.

Sommetider vovede vi os så langt som til Kristiansminde med udsigt til Sanatoriet og Drejens Odde, men disse steder lå udenfor den verden, hvor vi legede vikinger.

Kolding Fjord gav mig en kærlighed til vand – til have og søer, til åer og floder – som har fulgt mig hele livet i en sådan grad, at fravær fra vand føles som et fysisk savn, og at komme tilbage til vand er som at komme hjem og ånde lettet op. Og jeg lærte i Kolding, at når man bor i udkanten af en by, har man det bedste af to verdener – byens faciliteter og landets friskhed. Dette udkantsprincip har jeg trofast fulgt hele livet, og når jeg ser ud af mine sydvinduer, glimter Londons lys i det fjerne, medens jeg nordpå har

Kolding fra nordvest ca. 1930.

udsigt til skove og marker.

Koldings charme dengang var byens relative lidenhed – under 20.000 indbyggere – som gjorde den til et miniatyresamfund, et mikrokosmos, overskueligt, let at komme væk fra, men med alle de ingredienser, som en sådan lilleverden skal have. Her var købmand og her var brugs. Her var kirker og missionshuse, glade grundtvigianere og strenge missionsfolk. Her var gule og grønne spejdere at vælge imellem, en socialdemokratisk borgmester med et stort skæg og en konservativ uden skæg. Her var majfester og høstgilder, vi dansede folkedanse og charleston, vi løb på

skøjter på Slotssøen og kørte på kælk i skoven bag Marielund. Kolding var en afspejling af livets brogede mangfoldighed.

Der var jo ingen afstande. Jeg har senere i livet måttet bruge flere timer daglig til transport fra hjem til arbejde. Fra Agtrupvej til Almenskolen var der jo kun tale om minutter.

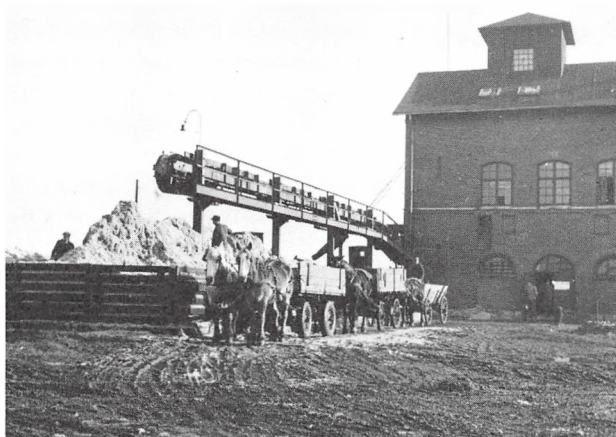
Medens et storbybarn hører hjemme i en gade eller højest i et kvarter, hørte jeg til i hele byen. Jeg kendte hvert kvarter fra Stejlbjerg til Strandhuse. Jeg mødte alle slags mennesker fra den halte Kaj i husvildeboligerne på havnen, der hele sit liv var bybud, til bankdi-

rektørens datter. Ubevidst dannede jeg mig et billede af byens sociale og økonomiske struktur, og fattede sammenhængen mellem landbrug og industri, når jeg så sukkerroerne ankomme i jernbanevogne til saftstationen og senere saften blive sejlet til sukkerfabrikken.

Da mund- og klovsygen ramte Brændkjærgård, måtte jeg dyppe sålerne i lysol, hver gang jeg havde været der og spille kort. Og en morgen tog jeg skiltet **ADGANG FORBUDT PÅ GRUND AF MUND- OG KLOVSYGE** og hængte det på Almenskolens hovedindgangsdør. Virkningen var overvældende: Over halvdelen af eleverne gik glade hjem og fik takket være mig en fridag, og jeg fik en anmærkning i min karakterbog. Den var jeg nu lidt stolt af, for de fleste anmærkninger var for trivielle småforseelser uden format som at snakke i timen, kaste med bøger, være næsvis, vise upassende opførsel eller forlade klassen i utide.

Ved at blive sendt til købmanden eller til slagteren lærte jeg om varenes vej fra producent til forbruger,

Saftstationen.

og når min klasselærer i timen sendte mig i banken med de penge, han aftenen i forvejen havde opkrævet i kontingent i højskoleforeningen, anede jeg nytten af banker og sparekasser.

Min far var provisor på Sønderbro Apotek. Vi levede godt men beskedent i et lille hus på Agtrupvej med udendørs lokum rundt om hushjørnet, og jeg havde en klar fornemmelse, muligvis noget overdrevet, af ikke at høre til byens overklasse — disse udvalgte familier i de store huse på Strandvejen og dens sideveje. Jeg traf dem, når jeg besøgte mine skolekammerater, de fine folks børn, og i deres hjem fandt jeg skatte af møbler, malerier og sølvtøj, som jeg kun havde læst om i bøger. Således lærte jeg, at der er forskel på folk, og det skal man ikke glemme.

Dette lille sociale mindreværds kompleks, som jeg lykkeligvis er kommet af med, havde den positive virkning, at jeg fandt mig bedre tilpas i spejdetroppen og senere i ungdomsforeningen, hvor jeg traf mennesker fra alle samfundslag, husassistenter, gartnerelver, håndværkere og ekspeditricer.

En anden faktor, som trænger sig på i erindringen, er den stillfærdighed, der prægede vort liv. Det var en rolig, men absolut ikke kedelig periode, hvor det daglige tempo tillod nye lag i sindet at blive afdækket uden straks at blive overdøvet af radio eller fjernsyn. Der var tid til at skrive digte og øve sin pen på små bidrag til Folkebladet: Om det hyldetræ, der blomstrede i oktober eller fundet af en blomst, som kun én gang tidligere var fundet i Jylland.

I 1923 var jeg for første gang som elleveårig med familien i København — mit første og eneste besøg der før jeg begyndte på universitetet — og det var en rejse af virkeligt format og med to færgeture. Normalt tilbragte jeg mine ferier hos mine bedsteforældre i Askov eller hos en onkel på Vejle Vesteregne.

Mit skoleliv og -arbejde ser jeg tilbage på med næsten udelt glæde. Jeg havde ingen vanskeligheder ved at leve op til skolens krav, og Kolding højere Almen-

Jernbanegade i 1920'rne.

skole blev virkelig en skole for livet.

Min optagelse i skolen var ikke lovende. Før optagesprøven til mellemskolen lærte jeg alle salmeversene udenad — og fik at vide, at dem blev man aldrig hørt i. Således lærte jeg, at man skal sætte sig ordentlig ind i sagerne, før man går op til eksamen. Ved den mundtlige prøve fik jeg en udstoppet muldvarp stukket ud. Jeg sagde det var en rotte — og dumpede. Da jeg året efter prøvede igen, blev jeg præsenteret for den samme mølædte muldvarp. Jeg identificerede denne gang bæstet korrekt — og bestod. Således lærte jeg, at uden held kommer man ikke ret langt her i verden.

Matematikens enkleste grundregler fattede jeg al-

drig, men jeg lærte at tænke logisk gennem den stringente latinske grammatik, som den strenge, men fine rektor Georg Bruun bibragte os. Det var et slid, men her havde vi en lærer, vi virkelig kunne respektere, og som jeg i hvert fald ikke ønskede at skuffe. Derfor tilbragte jeg frikvarteret før hver latintime på skolens WC for i ro og mag at repetere de mere indviklede deklinationer.

De sprogkundskaber, engelsk, tysk og fransk, jeg erhvervede i gymnasiet blev af afgørende betydning for min karriere. Jeg kunne virkelig mine tyske remser: an, auf, ausser, hinter, in — og jeg kan dem endnu. Mit akademiske hovmod fik dog et knæk, da jeg året efter studentereksamen, hvor jeg fik ug minus i fransk

— en sjælden karakter — hørte et fransk foredrag i Genève. Jeg lyttede intenst en hel time til denne rivende ordstrøm og forstod i alt to ord: Oui og Non. Resten var som græsk for mig. Således lærte jeg, at der er stor forskel på gymnasiets bogfransk og det talte sprog.

Min medfødte nysgerrighed og enorme læselyst skaffede mig et væld af viden om alt muligt, ofte komplet ubrugeligt. Således udarbejdede jeg i oldtidskundskab komplicerede tavler over Zeus' ægteskabelige sidespring og hans utallige uægte børn. Og når der hjemme kom et nyt bind af Nordisk Konversationsleksikon, tilbragte jeg lykkelige timer med at gennemblade det fra ende til anden. Noget blev der vel hængende.

Nogen egentlig oprører var jeg ikke, men jeg havde dog mine egne ideer. Således fik jeg dispensation til at skrive dansk stil til studentereksamen med små bogstaver — årtier før loven herom blev vedtaget på Rigsdagen — og jeg fik syet et »frisæt« à la nutidens rumskipperes dragt, uden revers eller skøder, som jeg fandt ganske overflødige.

En mørk sky over min ellers så lykkelige skoletid var min fars konstante utilfredshed med mine karakterer. De var pæne, nogle af dem endog meget pæne, men han ønskede dem altid en tand højere. Det var vel hans måde at anspore mig til endnu finere præstationer på, men det nagede mig og undergravede min selvtilid — indtil jeg en dag ganske tilfældigt i en kasse på loftet stødte på min fars karakterbog fra Kjellerup Realskole. Den var som en åbenbaring for mig, for mine karakterer var skyhøje sammenlignet med hans. Næste gang jeg forelagde ham min karakterbog til underskrift fik jeg den traditionelle kritik om en tand til. Men Far talte for døve øren. Jeg lyttede høfligt — og tænkte mit, og min smuldrende selvtilid fik en tiltrængt indsprøjtning. Således lærte jeg at skelne mellem berettiget og uberettiget kritik og kun tage hensyn til den første.

Hvad kunst og kultur angår skylder jeg Kolding

mindre, men det er stort set min egen skyld, for jeg ville hellere ud og lege skattejagt end tage klavertimer hos frøken Plenge, og mine liberale forældre tvang mig ikke — hvad jeg senere i livet ofte har haft lejlighed til at være ked af. Min musikalske ballast, bortset fra Højskolesangbogen, som jeg elskede, var min fars og mors salonduetter til hendes akkompagnement, fx. Plaisir d'Amour eller »Hvilken lyst at gå tyst«. Jeg mindes dog at have hørt Fini Henriques spille »Humlebi« og det fandt jeg meget ekvilibristisk.

Jens Dragsbos raderinger var den eneste originalkunst, vi havde på væggene derhjemme. Ellers var det »Skovsø i Præstevangen« og andre populære tryk, som ikke sagde mig noget. Skulpturen var repræsenteret ved Thorvaldsens Kristus i gips samt Seinepigen. Jeg har senere erhvervet en levende interesse for billedkunst og musik, men i min skoletid var jeg for umoden til at værdsætte disse ting og manglede den nødvendige opmuntring.

Min hukommelse om Kolding er som soluret. Den tæller kun de lyse timer. Naturligvis havde livet i Kolding også sine skyggesider, jeg havde mine skuffelser, og nogle forelskelser var mere vellykkede end andre, men jeg nævner det kun for fuldstændighedens skyld. Sammenlignet med vore dages konsumentparadis med TV, biler og diverse hårde hvidevarer var vort liv naturligvis ikke uden afsavn, men det føltes ikke sådan, for naboerne havde det jo ikke bedre. Men når jeg spurgte min far, om jeg måtte få en ny fodbold eller en ny rygsæk, og han svarede, som han sommetider havde for vane, at den kunne jeg få, når jeg havde savnet den i seks måneder, så følte jeg mig alligevel som et af samfundets stedbørn, født på livets skyggeside. Og det var under protest, når jeg på min mors kommando spiste to rundtenommer rugbrød før jeg skulle til fødselsdagsselskab, for at lægge bund, så at jeg ikke gjorde familien til skamme med min grådighed.

Disse episoder mindes jeg ikke som udslag af åndelig grusomhed, snarere som misforstået pædagogik,

for det var jo gjort i bedste mening. Alt det ligger så dybt nede, at jeg skal lede godt for at grave det frem.

Selv en solid gennemtævnning i den bare ende med en svær læderrem, eksekveret af en syg sadist, i hvis grusdyngte nede på havnen jeg havde trådt, synes ikke at have efterladt varigt mén i mit sind, selv om sagen var så grov, at den kom for retten. Det eneste jeg kan huske fra Domhuset er, at da dommeren spurgte min far, om vi ville have erstatning for svie og smerte, svarede Far at han gerne ville have én krone til at køre hjem i taxa for. Den enkroneseddel fik han og jeg fik

mit livs første taxatur.

Når Kolding har spillet så stor en rolle i min udvikling, er det fordi byen blev den frugtbare grobund, der gav næring til et modtageligt sind. Her var så meget at øse af af alle slags, så mange indtryk at hente, indtryk, som årtiers fravær i andre lande, utallige rejser og store begivenheder ude i verden ikke har kunnet udviske.

Er det så mærkeligt, at jeg føler mig i gæld til Kolding?

